KÁZÁNÍ V NAZARET?

P?vod materiálu
Elen Plzáková
Po?adí v lekci
10

Žalmy 119:155- Svévolník?m je vzdálena spása, protože se nedotazují na tvá na?ízení.

156- Nesmírné je, Hospodine, tvoje slitování, podle svých soud? mi zachovej život.

Liturgické ?tení-L 4,16-21

Klí?ové pojmy, dobové a textové souvislosti

- **po?átek Ježíšovy ?innosti** - z poušt? se Ježíš vrací do Galileje, kde vyrostl, a za?íná tam p?sobit tak, jak bylo obvyklé u tehdejších duchovních u?itel? – procházel zemí, u?il v synagogách. O jeho mládí do té doby toho mnoho nevíme, je vid?t, že „chodil do kostela“. V Nazaretu využívá možnosti, že každý dosp?lý muž mohl v synagoze ?íst a vykládat prorocké knihy.

- **Ježíš?v výklad Izajášova proroctví o Mesiáši** je aktualizací Písma docela jiným sm?rem, než bylo obvyklé o?ekávání jeho sou?asník?. V?tšina doufala, že Mesiáš (Pomazaný) zasáhne velkou mocí a vyžene ? ímany z Palestiny nebo že vyhladí ty, kte?í nezachovávají Zákon. Ježíšovo u?ení p?ekra?uje spravedlnost založenou na odplat? a vyhlašuje Boží lásku pro všechny. P?ichází, aby se ujal t?ch, kdo jsou vytla?eni na okraj lidského spole?enství: chudých, nemocných, utla?ených, zdeptaných, cizinc? apod.

- Duch Hospodin?v je nade mnou -Ježíš p?ijímá a vyhlašuje to, co o n?m d?íve Hospodin prohlásil. Nevystupuje sám ze své v?le, ale ze zmocn?ní Hospodinovým duchem. Jeho úkol p?i p?íchodu Hospodinovy spásy je úkolem radostným. Má nést radostnou zv?st – evangelium, tedy zprávu o tom, že Hospodin se ujímá vlády, že p?ichází jeho království.

- p?íchod tohoto království je ozna?en jako léto milosti Hospodinovy. Je to jen jiný název pro „milostivé léto“ (Lv 25, 10-13) ?i „léto osvobození“ (Ez 46, 17), kdy m?li být v Izraeli propušt?ni na svobodu zajatci a otroci (Jr 34, 8n) a dlužník?m m?ly být odpušt?ny dluhy. „Milostivé léto“ patrn? nikdy nebylo dodržováno podle ustanovení. Pov?domí o n?m však nevymizelo a v prorocké zv?sti se p?ipomíná a ožívá jako p? edznamenání ?asu Hospodinovy spásy. Pro charakteristiku tohoto „léta“ je užit hebrejský výraz, který ozna? uje jak láskyplný vztah Boha k ?lov?ku, tak i lidí k sob? navzájem. Léto „Hospodinovy milosti“ znamená, že vztah lásky pronikne všechno a platí pro všechny.

- reakce poslucha?? p?echází od údivu (jak p?kn? to umí ten Josef?v kluk vyložit) k pohoršení a hn?vu. Pohoršení vzbuzují oba hlavní d?razy, na nichž Lukášovu evangeliu obzvláš? záleží:

1) aktualizace Izajášovy zv?sti: Dnes se splnilo toto Písmo. Známou skute?nost milostivého léta, kterou u Izajáše p?ipomíná Duchem Hospodinovým povolaný služebník, zp?ítom?uje Ježíš svou osobou a svým dílem. Ježíš nem?l z?ejm? ani v?k p?edepsaný pro u?itele, mohli ho se zalíbením poslouchat jako „nad?jného mladíka od nás“, ale tohle bylo pro poslucha?e nep?ijatelné, odmítají výklad spojovat s Ježíšovou osobou.

2) univerzální platnost Hospodinovy lásky a Boží p?íklon k pohan?m – jejich pohoršení se stup?uje, když Ježíš v rozhovoru potvrzuje Boží zájem o pohany: Eliáš byl poslán práv? k pohanské vdov? v Sarept?

sidónské a Elizeus uzdravil práv? pohana Námana.

- hn?v je projevem osobního zklamání, nesouhlasu. Ježíš odhaluje mylnou p?edstavu poslucha?? o Bohu, Boží lásce a usv?d?uje je z neschopnosti rozpoznat Boží dílo v sou?asnosti. V projevu hn?vu se napl?ují slova Simeonova zaslíbení: Ježíš je znamením, kterému se budou vzpírat (Lk 2, 34). Hn?v otupuje myšlení i cít?ní, vede k vražedným úmysl?m. Poslucha?i cht?jí Ježíše lyn?ovat.

- trest svržení ze skály postihl nep?átele – cizince (2Par 25, 12). Ježíšovi spoluob?ané jej pojímají jako cizí prvek, jako cizince. Jako s cizincem s ním také jednají.

- Ježíšova ?innost v Kafarnaum není út?kem do exilu, ale pokra?ováním cesty, kterou p?ijal jako své poslání. V Kafarnaum ho vnímají jako n?koho v?tšího než u?itele – nad mocí jeho slova i ?in? všichni žasnou. P?esto si tam Ježíš nevybuduje existenci, ale jde zase dál: „Také ostatním m?st?m musím zv?stovat Boží království, vždy? k tomu jsem byl poslán.“ (Lk 4, 43).

úskalí textu

- o po?átku Ježíšova p?sobení v Galileji vypovídají synoptická evangelia shodn?. Výhradn? Lukáš však uvádí kázání v Nazaret? na za?átku Ježíšova p?sobení – to ukazuje, jak chápala církev Lukášovy doby Ježíš?v program. Evangelium, které Ježíš p?iná ší, je pro všechny, tedy i pro pohany. Už ve SZ má Boží moc univerzální platnost uprost?ed všech národ?, nejen v národ? vyvoleném. Stejn? i Boží láska zjevená v Kristu Ježíši platí pro všechno stvo?ení, pro celý sv?t. To je jádro evangelia, to je p?edpoklad misijního p?sobení církve.

- prvotní církev nijak nezpochyb?ovala Ježíšovo otcovství. „Což to není syn Josef?v?“ je otázka, která má zd ?raznit Ježíšovu „oby?ejnost“, má zpochybnit jeho výpov??, jeho vystoupení.

- v odpov?di nenavazuje Ježíš p?ímo na otázku, ale na nevy??ené p?ipomínky. Užívá p?ísloví známé v hebrejském i ?eckém prost?edí: „Léka?i, uzdrav své vlastní nedostatky.“ Nazaretští poslucha?i v?dí o uzdravení nemocných v Kafarnaum, znevažují však Ježíšovy ?iny.

- v dalším p?ísloví: „Žádný prorok není vítán ve své vlasti“ dává Ježíš najevo, že se pojímá jako prorok a nazna?uje, že i jej ?eká osud prorok?, kte?í zpravidla od svých vlastních p?ijímáni nejsou. Ob? p?ísloví jsou parafrázována v koptském Tomášov? evangeliu: „Ježíš ?ekl: Žádný prorok není p?ijímán ve své vesnici; žádný léka? nelé?í ty, kte?í ho znají.“ (Petr Pokorný, Tomášovo evangelium, Kalich 1981, s. 73.)

- nezjednodušujte Lukáš?v d?raz na tvrzení, že Židé Ježíše nep?ijali, zatímco pohané ano. Z galilejského Nazareta ho vyhnali, ale v galilejském Kafarnaum žasli nad jeho u?ením. Ježíš se od po?átku svého p?sobení setkával s odmítavými reakcemi, ale i s t?mi, kdo ho p?ijímali jako Mesiáše. I do církve má být slyšet varování, že práv? ti, kdo Ježíše znají, mají problém nechat si jeho u?ením nabourávat své p?edstavy o Bohu.

- nezda?ený pokus o likvidaci Ježíše bychom nem?li vylí?it jako zázra?né p?sobení Boží ochrany nebo shodu okolností, pop?. Ježíšovu šikovnost a schopnost ztratit se v davu. Ježíš se setkává s odmítavými reakcemi od po?átku, nevede ho to ke strachu, k rezignaci ani k pomst?, ale „bere se dál“. (Podobn? lí?í Lk 9, 51-56, jak Ježíš odchází, když ho nep?ijali v sama?ské vesnici a odmítá snahu u?edník? po pomst? ?i trestu).

pom?cky

- obrázek (napodobenina) svitku biblické knihy

- obrázek synagogy, bohoslužby v synagoze

motiva?ní uvedení do p?íb?hu

Jaké zprávy vyvedou ?lov?ka z míry? (nap?. že n?kdo náhle onemocn?l; že se n?kdo uzdravil; že práv? já jsem byl vybrán, abych reprezentoval t?ídu, oddíl; nebo práv? já jsem vybrán nebyl; že naši hokejisté navzdory všem p?edpoklad?m vyhráli...) Uv?domili jste si n?kdy, že evangelium je dobrá zpráva, která ?lov?ka vyvede z míry?

Nev??ili jste n??emu, co vám ?ekl n?kdo z nejbližších lidí (mladší sourozenec, rodi?, nejlepší kamarád), až vám totéž ?ekl n?kdo úpln? cizí?

osnovy vypráv?ní

a) osnova pro mladší školní v?k:

I. Motivace

II. Ježíš p?ichází dom? do Nazaretu

III. ?te p?i bohoslužbách z Izajášova proroctví

IV. Pán B?h se smilovává i nad pohany

V. Nazaretští necht?jí Ježíše poslouchat

VI. Hn?vají se a cht?jí ho zabít

VII. Ježíš odchází a pokra?uje jinde

b) osnova pro st?ední a starší školní v?k:

I. Motivace

II. Ježíšovo p?sobení v Galileji

III. Ježíš p?ichází dom? do Nazareta

IV. ?te p?i bohoslužbách z Izajášova proroctví

V. Ve shromážd?ní všichni žasnou, že vyhlašuje léto Hospodinovy milosti

VI. Nazaretským se Ježíš zdá p?íliš oby?ejný

VII. Ježíš kritizuje jejich nev?ru

VIII. Mocné ?iny se d?jí tam, kde si to p?eje B?h

IX. Nazaretští jsou pobou?eni a cht?jí Ježíše zabít

X. Ježíš odchází a pokra?uje jinde

VYPRÁV?NÍ

I. JEŽÍŠ V NAZARET?

Theofil minule slyšel, že Ježíš u?il v synagogách a všichni ho velmi chválili, všem se to líbilo. Asi to bylo pro n? p?ekvapivé, takový výklad Písma asi ješt? neslyšeli. Z?ejm? to bylo n?co úpln? nového. Theofila zajímalo, jak to Ježíšovo kázání vypadalo. Jestli Lukáš nenašel n?kde záznam n?kterého jeho kázání.

Lukáš ho pot?šil: „Mám docela podrobnou zprávu o tom, jak Ježíš kázal v Nazaret?.“ Theofil Nazaret znal: „To bylo p?ece m?sto, kde Ježíš vyrostl. Ti museli být zvláš? nadšení, když jim ?lov?k ze sousedství, kterého odjakživa znali, p?išel ?íct nové v?ci.“

Jenže Lukáš v?d?l, že to bylo jinak: „Byli hodn? zv?daví, to je pravda. Ale oni nebyli zv?daví na to, co jim ?ekne, jako spíš, jak se ten jejich krajan p?edvede. Byli zv?daví, protože Ježíše znali a znali dob?e jeho rodi?e. Slyšeli už o n?m zajímavé v?ci, i o tom, jak kázal v jiných m?stech. A tak byli na Ježíše, který vyrostl v jejich m?ste?ku, sice trochu hrdí, ale také byli ned?v??iví, vždy? je to jen syn Josef?v, a tak ?ekali, jak si bude po?ínat.

Dali mu svitek knihy proroka Izajáše, on si v n?m navinul místo ze 61.kapitoly a to p?e?etl nahlas. (Lk 4,18n, Iz 61,1-2). M?žeme si to místo také p?e?íst.(Doporu?uji p?e?íst text a porovnat reakce d?tí s fiktivní reakcí Theofilovou.)

II. LÉTO MILOSTIVÉ

Theofil:“ Když si srovnám, co jsi mi o Ježíšovi dosud ?ekl, tak to, co tu Izajáš píše, p?ece muselo být o n?m, o Ježíšovi.“ Lukáše zase te? pot?šil Theofil, protože bylo vid?t, že chápe, co mu jeho u?itel chce ?íct: „P?esn ? jsi to odhadl, práv? tak tomu rozumím i já, že je to proroctví o Mesiáši a tím je Ježíš Kristus. Ježíš skute?n? uzdravil n?kolik slepých a vrátil jim zrak, tak jak to Izajáš p?edpov?d?l. A co je tam napsáno o propušt?ní zajatých na svobodu, to jist? platí o nemocných, které Ježíš uzdravil a tím jako by jim vrátil svobodu. A kolik zdeptaných lidí Ježíš potkal a oni se od toho setkáním zm?nili; t?eba jim to, jak p?edtím žili, p?ipadalo špatné, a oni nev?d?li, jak z toho ven. A když jim potom Ježíš pomohl, tak to najednou dokázali, a tak Ježíš i jim p?inesl svobodu.“

Tomu Theofil dob?e rozum?l. P?ipadalo mu to tak úžasné, až mu bylo líto, že to sám nezažil. Znal takové zdeptané lidi a pomyslel si, že spousta jeho p?átel by se taky pot?ebovala s Ježíšem setkat. - Také znáte n?jaké lidi, o kterých byste ?ekli, že n?kdy byli zdeptaní?

Ale Lukáš v?d?l, že to platí i pro Theofila, i pro jeho p?átele a všechny ostatní, že takové osvobodivé setkání je možné pro každého: „Ale vždy? práv? proto si to všechno vykládáme. P?ece jsi slyšel, že Ježíš není mrtev. Je živ a prosit o pomoc ho m?žeme i my, i když se s ním už osobn? nesetkáme, tak abychom ho vid?li. On stejn? je s námi.“

„A jak mám rozum?t tomu, že p?išel vyhlásit léto milosti Hospodinovy? Co to je?“ ptá se Theofil. A Lukáš celý nadšený to hned za?al vysv?tlovat: „To byl takový bezvadný vynález, který asi nem?li nikde

jinde, jenom v Izraeli. Je to zapsáno jako zákon ve T?etí knize Mojžíšov?. Jednou za padesát let se m?li vrátit na svobodu všichni, kdo upadli do otroctví, a když m?l n?kdo dluhy, tak mu v??itel ty dluhy odpustil. Byl to rok osvobození, zkrátka rok milosti. T?eba rodi?e, kte?í upadli do dluh?, mohli mít nad?ji, že jejich d?ti po nich nezd?dí jen dluhy. V?d?li, že až p?ijde léto milostivé, tak se jim t?eba jejich pole vrátí. Byl to úžasný zákon, jenže oni ho ke své škod? moc nedodržovali.“

A pak Lukáš pokra?oval, jak to v tom Nazaretu bylo dál: „Ježíš do?etl ze svitku, sedl si a za?al vykládat to, co p?e?etl. Tak to m?li ve zvyku, rabín, židovský u?itel, vždycky vykládá Písmo vsed?. Všichni se na Ježíše dívali a byli zv?daví, co o tom ?ekne. Ze za?átku proti n?mu nic nem?li. Dokonce se jim to líbilo. Ježíš za?al tím, že nastalo léto milostivé. Že už za?alo, on sám je p?išel vyhlásit a všichni jsou do n?j zahrnuti. Za?alo propoušt?ní z otroctví a odpoušt?ní dluh?, milost Hospodinova je vyhlašována nad všemi zdeptanými a viníky a h?íšníky. Když o tom Ježíš mluvil, tak to slyšeli rádi. Jenže pak se jejich chování zm? nilo.“

Theofilovo to nešlo dohromady: „Jak to? Pro?? Vždy? to, co Ježíš ?íkal, je bezvadná zpráva, co jim na tom vadilo? Pro? se pak za?ali k Ježíšovi chovat jinak? Copak jim ?ekl n?co, co necht?li slyšet?“

III. ?EKALI JINÉHO

A Lukáš za?al vypráv?t: „Ano, práv? tak, ?ekali n?co jiného. Nejd?ív se jim p?estalo líbit, že tu radostnou zv ?st jim p?iná ší práv? Ježíš. Že tím, koho Hospodin poslal zv?stovat léto milostivé, je syn oby?ejného, místního tesa?e Josefa. Zdálo se jim, že se Ježíš vytahuje, že se povyšuje nad n?, poctivé sousedy. Ale co je namíchlo nejvíc, to bylo, když ?íkal, že se Hospodinova milost vztahuje i na pohany. A že dokonce n?kte?í pohané m?li k Boží milosti blíž než Izraelci. (Jako p?íklad uvedl vdovu ze Sarepty Sidonské, ke které byl poslán prorok Eliáš, a Naaman Syrský, který jediný byl v dob? proroka Elizea o?išt?n od malomocenství.) Jako by si ?ekli: No tohle, jak my k tomu p?ijdeme? Tak ty nám budeš dávat p?íklady, jak si ze všech dobrých Izraelc? vybral Hospodin pohany? To se na to podíváme! Když sis tak oblíbil cizince, tak s tebou taky jako s cizincem naložíme.

Rozzlobilo je to tak strašn?, že celí rozzu?ení hnali Ježíše z m?sta a dokonce ho cht?li shodit z hory. Tak moc se jim to nelíbilo. Ale z hory ho neshodili, odešel od nich, protože m?l ješt? mnoho na práci v jiných m?stech a vesnicích.

Ty nazaretské posedla vzteklost. Necht?li slyšet, necht?li rozum?t. Cht?li jiného vyhlašovatele Hospodinovy milosti, aby vypadal jinak, aby nebyl od soused?, aby byl slavn?jší nebo krásn?jší nebo udatn? jší nebo starší, zkrátka jiný než tenhle Ježíš. Je p?ece z jejich m?ste?ka, tak jim nemá co ?íkat takové v?ci. Sami p?ece nejlépe v?dí, jak to má být, jak se to má vykládat, pro koho platí milost a pro koho ne. Takhle si to v kostele nep?edstavovali!

IV. ŠPATNÍ POSLUCHA?Í

Kdyby skute?n? poslouchali, co jim Ježíš ?íká, a kdyby p?emýšleli o tom, co i jim ten dávný prorok Izajáš chce ?íct, jak by jim to bylo užite?né! Šli by ze synagogy a m?li by radost z toho, že nastává léto milostivé, a jak je to bezvadné, že se o tom mohli dov?d?t, že na n? Pán B?h taky myslí a že jeho milost se vztahuje i na n ?. Taky by mohli p?emýšlet o tom, kdo všechno jsou ti chudí a zajatci, kterým to léto milostivé p?inese pomoc, a jestli to platí taky pro n?.“

Theofilovi z toho bylo n?jak smutno. Vzpomn?l si znova na své p?átele, kte?í nem?li z ni?eho radost a cítili se chudí, i když vlastn? m?li všechno, co pot?ebovali. A vzpomn?l si na jiné, kte?í prožili nešt? stí nebo m?li smutek a zdálo se jim, že už se to nikdy nezm?ní. Ztratili nad?ji. A tak ?ekl: „Myslím, že

tenkrát v té synagoze byl ur?it? také n?kdo, kdo pot?eboval pot?šit, kdo pot?eboval slyšet radostnou zv?st. Asi opravdu špatn? poslouchali. Jen byli zv?daví, co jim ten jejich soused poví, jestli jim ?ekne, co cht?jí slyšet, jestli je t?eba pochválí, a když se toho nedo?kali, tak ho vyhnali. P?ipadá mi, že je to hrozná škoda, je mi jich líto. A taky mám trochu strach, jestli to ned?lám sám stejn?, jestli taky n?kdy neslyším jen to, co chci slyšet, a pak p?eslechnu to, co by mi pomohlo.“

V. LÉ?ENÍ SLOVEM

Lukáš byl léka? a tak vymyslel takové léka?ské p?irovnání: „Ono je to n?kdy podobné jako s lé?ením lidí. Léka? ví, že pacient n?kdy pot?ebuje n?jaké lé?ení, které je nep?íjemné; m?že to i bolet, ale pom?že to. Ten nep?íjemný zásah mu vrátí zdraví. A to lé?ení kázáním od Ježíše také bylo n?kdy nep?íjemné. Ježíš ne?íkal lidem, jak jsou skv?lí a že d?lají všechno dob?e a jak je Pán B?h nadšen, když na n? pohlédne. N?kdy jim ?íkal p?kn? nep?íjemné v?ci. Ale v?d?l, že to pot?ebují slyšet, a ?íkal jim je práv? proto, aby se uzdravili. S ho ?kým lékem, který p?edepíše doktor, je to ovšem jednodušší, protože u toho sta?í na chvilku se p?emoct, spolknout, a je klid. S Ježíšovým kázáním je to složit?jší v tom, že to se musí poslouchat a uv??it mu.

Jenže s tím v Nazaret? v?bec nepo?ítali a p?ekvapilo je to. Na to p?ekvapení je Ježíš specialista. Kolikrát p?ekvapil své poslucha?e a u?edníky tím, že n?co ?ekl nebo ud?lal úpln? jinak, než jak si to p?edstavovali. On p?ekvapil všechny i tím, jaký byl Mesiáš. Cht?li mít takového, který by byl trochu vojev?dce a trochu mocný král. On byl král, ale úpln? jinak, než ?ekali. Král, který um?el za ty, co mu pat?í, a to p?ekvapí každého, kdo se nad tím zamyslí.“

MODLITBA

Pane, prosíme t?, dej, abychom um?li naslouchat. Nau? nás poslouchat tvoje Slovo. Dej, abychom um?li uslyšet nové v?ci a nestáli po?ád jen na svém. Nau? nás také, jak naslouchat jeden druhému, když n?kdo žádá o radu nebo se pot?ebuje sv??it. D?kujeme ti za Slovo, které jsme slyšeli dnes, a d?kujeme, že ty nás umíš poslouchat po?ádn?, že víš, co ti chceme ?íct. Amen.

podn?ty pro rozhovor

- víte, z jakého prost?edí vzešlo Lukášovo evangelium, komu bylo ur?eno?

- srovnejte, co víte o bohoslužb? v synagoze, s bohoslužbou naší církve.

- Podobá se léto milostivé restitucím? Bylo by možné zavést léto milostivé v naší ekonomice? Nevymysleli byste n?jaké podobné za?ízení pro ty, kdo mají sm?lu, jsou chudí, nedostali se na školu, na kterou cht?li, jsou samý malér?

- jak lidé reagují na zprávy, které je p?ekvapí? které se jim nelíbí? Máte rádi p?ekvapivé, nové situace, nebo jste radši, když v?ci b?ží ve starých, vyježd?ných kolejích?

- slyšeli jste n?kdy o davové psychóze? Víte, co je lyn?ování?

- je obdoba mezi p?íslovím „Léka?i, uzdrav sám sebe!“ (J 4, 23) a slovy „Zachra? sám sebe a sestup z k?íže!“ (Mk 15, 30)

- jak m?žeme v našem sboru zv?stovat evangelium pohan?m? Jaké možnosti pro misii dnes máme?

Další otázky

Máte rádi p?ekvapivé, nové situace, nebo jste radši, když v?ci b?ží ve starých, vyježd?ných kolejích?

Podobá se léto milostivé restitucím?

Bylo by možné zavést léto milostivé v naší ekonomice?

Nevymysleli byste n?jaké podobné za?ízení pro ty, kdo mají sm?lu, jsou chudí, nedostali se na školu, na kterou cht?li, jsou samý malér?

P?ipadají vám p?íb?hy z evangelií p?ekvapivé, nebo je znáte jako svoje boty, takže vás tam už nic nep? ekvapí?

Je dob?e, když ?lov?k dokáže zm?nit názor?

Odkaz na pracovní list
10 Kázání v Nazarét?
Odkaz na píse?
V království Božím místa dost (EZ694)
Pro? pro Krista nem?li místa (SV269)
Všechny d?ti v celém sv?t? (BTS6)
Nám pomoz, Pane milý (EZ631)
Mír na zemi daruj nám (EZ702)
Cílová skupina
Školní
Mladší školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 4,16–21